

Briselē, 20.5.2020.
COM(2020) 530 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS

Nīderlande

**Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 126. panta 3. punktu sagatavotais
ziņojums**

KOMISIJAS ZIŅOJUMS

Nīderlande

Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 126. panta 3. punktu sagatavotais ziņojums

1. IEVADS

2020. gada 20. martā Komisija pieņēma paziņojumu par Stabilitātes un izaugsmes pakta vispārējās izņēmuma klauzulas iedarbināšanu. Šī klauzula, kuru veido Regulas (EK) Nr. 1466/97 5. panta 1. punkts, 6. panta 3. punkts, 9. panta 1. punkts un 10. panta 3. punkts un Regulas (EK) Nr. 1467/97 3. panta 5. punkts un 5. panta 2. punkts, atvieglo budžeta politikas koordināciju nopietnas ekonomikas lejupslīdes laikā. Komisija savā paziņojumā puda Padomei viedokli, ka pašreizējos apstākļos, ņemot vērā paredzamo nopietno ekonomikas lejupslīdi Covid-19 uzliesmojuma dēļ, ir pieļaujams iedarbināt šo klauzulu. Dalībvalstu finanšu ministri 2020. gada 23. martā piekrita Komisijas novērtējumam. Vispārējās izņēmuma klauzulas iedarbināšana ļauj uz laiku atkāpties no korekcijām vidēja termiņa budžeta mērķa sasniegšanai, ja tas neapdraud fiskālo stabilitāti vidējā termiņā. Attiecībā uz korektīvo daļu Padome uz Komisijas ieteikuma pamata var arī nolemt pieņemt pārskatītu fiskālo trajektoriju. Vispārējā izņēmuma klauzula neaptur Stabilitātes un izaugsmes pakta paredzētās procedūras. Tā ļauj dalībvalstīm atkāpties no budžeta prasībām, kas tiktu piemērotas parastā situācijā, un vienlaikus dod iespēju Komisijai un Padomei veikt vajadzīgos politikas koordinācijas pasākumus pakta ietvaros.

Dati, kurus Nīderlandes iestādes paziņoja 2020. gada 31. martā un kurus pēc tam apstiprināja Eurostat¹, liecina, ka vispārējās valdības budžeta pārpalikums Nīderlandē 2019. gadā sasniedza 1,7 % no IKP, savukārt vispārējās valdības bruto parāds bija 48,6 % no IKP. Saskaņā ar Nīderlandes pavasara budžeta memorandu² valdība 2020. gadā plāno deficītu 11,8 % apmērā no IKP, bet parāds tiek plānots 65,2 % apmērā no IKP. Turklāt Komisijas 2020. gada pavasara prognozē lēsts, ka deficīts 2020. gadā būs 6,3 % no IKP, savukārt parāds tiek prognozēts 62,1 % apmērā no IKP.

2020. gadā plānotais deficīts pirmšķietami apliecina to, ka pastāv pārmērīgs budžeta deficīts, kas definēts Stabilitātes un izaugsmes pakta.

Ņemot vērā iepriekšminēto, Komisija ir sagatavojusi šo ziņojumu, kurā analizēta Nīderlandes atbilstība Līgumā noteiktajam deficīta kritērijam. Parāda kritēriju var uzskatīt par izpildītu, jo parāda attiecība 2019. gadā ir zemāka par Līgumā noteikto atsauces vērtību – 60 % no IKP). Tajā ņemti vērā visi būtiskie faktori un ievērojamais ekonomikas satricinājums, kas saistīts ar Covid-19 pandēmiju.

¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10294648/2-22042020-AP-EN.pdf/6c8f0ef4-6221-1094-fef7-a07764b0369f>.

²2020. gada pavasara budžeta memorands (*Voorjaarsnota 2020*), ko 2020. gada 24. aprīlī finanšu ministrs W. Hoekstra iesniedza izskatīšanai otrajā palātā.

1. tabula. Vispārējās valdības budžeta deficīts un parāds (% no IKP)

		2016	2017	2018	2019	2020 COM	2021 COM
Deficīta kritērijs	Vispārējās valdības bilance	0,0	1,3	1,4	1,7	-6,3	-3,5
Parāda kritērijs	Vispārējās valdības bruto parāds	61,9	56,9	52,4	48,6	62,1	57,6

Avots: Komisijas 2020. gada pavasara prognoze.

2. DEFICĪTA KRITĒRIJS

Stabilitātes programmā, ko Nīderlandes iestādes iesniedza 2020. gada 29. aprīlī³, paredzēts pārpalikums 1,1 % apmērā no IKP 2020. gadā. Budžeta projekta pamatā ir makroekonomikas scenārijs, kas paredz IKP pieaugumu 1,4 % apmērā 2020. gadā un ko vairs nevar uzskatīt par reālistisku. Tomēr 24. aprīlī Nīderlandes Finanšu ministrija nosūtīja Parlamentam budžeta memorandu, kurā bija aprakstīts deficīts 11,8 % apmērā no IKP 2020. gadā, kas pārsniedz Līgumā noteikto atsaucē vērtību – 3 % no IKP – un nav tuvu tai.

Plānotais Līguma atsaucē vērtības pārsniegums 2020. gadā ir ārkārtējs, jo tas ir nopietnas ekonomikas lejupslīdes rezultāts. Ņemot vērā Covid-19 pandēmijas ietekmi uz Nīderlandes ekonomiku, Komisijas 2020. gada pavasara prognozē paredzēts, ka reālais IKP 2020. gadā samazināsies par 6,8 %.

Pamatojoties uz Komisijas 2020. gada pavasara prognozi, kurā paredzēts, ka vispārējās valdības budžeta deficīts 2021. gadā saglabāsies virs 3 % no IKP, plānotais Līgumā noteiktās atsaucē vērtības pārsniegums būtu īslaicīgs.

Kopumā 2020. gadā plānotais deficīts pārsniedz Līgumā noteikto atsaucē vērtību – 3 % no IKP – un nav tuvu tai. Plānotais pārsniegums atbilstoši definīcijām Līgumā un Stabilitātes un izaugsmes paktā tiek uzskatīts par ārkārtēju, bet ne īslaicīgu. Tādējādi analīze pirmšķietami liecina, ka Līgumā un Regulā (EK) Nr. 1467/97 noteiktais budžeta deficīta kritērijs nav izpildīts.

3. BŪTISKIE FAKTORI

Līguma 126. panta 3. punktā ir noteikts: ja kāda dalībvalsts neatbilst viena vai abu šo kritēriju izvirzītajām prasībām, Komisijai jā sagatavo ziņojums. Minētajā ziņojumā “ņem vērā arī to, vai valdības budžeta deficīts pārsniedz valdības investīciju izdevumus, kā arī ņem vērā visus citus būtiskus faktorus, tostarp dalībvalsts ekonomikas un budžeta stāvokli vidēji ilgā laikā”.

Minētie faktori ir sīkāk izskaidroti Regulas (EK) Nr. 1467/97 2. panta 3. punktā, kurā arī noteikts, ka nepieciešams pienācīgi ņemt vērā jebkurus citus faktorus, kurus attiecīgā

³ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2020-european-semester-stability-programme-netherlands_en.pdf

dalībvalsts uzskata par būtiskiem, lai pilnībā novērtētu atbilstību deficīta un parāda kritērijiem, un par kuriem dalībvalsts paziņojusi Padomei un Komisijai.

Attiecībā uz atbilstību deficīta kritērijam 2020. gadā jāatzīmē, ka saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1467/97 2. panta 4. punktu minētos būtiskos faktoros nevar ņemt vērā posmos pirms lēmuma pieņemšanas par pārmērīga budžeta deficīta pastāvēšanu Nīderlandē, jo plānots, ka 2020. gadā valdības parāda attiecība pret IKP pārsniegs atsaucē vērtību (60 % no IKP) un nav izpildīts dubultais nosacījums, proti, deficītam jāpaliek tuvu atsaucē vērtībai un tā atsaucē vērtības pārsniegumam jābūt īslaicīgam.

Pašreizējā situācijā attiecībā uz 2020. gadu jāņem vērā vēl viens svarīgs faktors – Covid-19 pandēmijas ekonomiskā ietekme, kura ļoti nopietni ir skārusi budžeta situāciju un kuras dēļ perspektīva ir ārkārtīgi nenoteikta. Pandēmijas rezultātā ir arī iedarbināta vispārējā izņēmuma klauzula.

3.1. Covid-19 pandēmija

Covid-19 pandēmija ir izraisījusi ievērojamu ekonomikas satricinājumu, kam jau ir būtiska negatīva ietekme Eiropas Savienībā. Ietekme uz IKP pieaugumu būs atkarīga gan no pandēmijas ilguma, gan no pasākumiem, kas veikti valstu iestāžu un Eiropas un pasaules līmenī, lai palēninātu tās izplatību, aizsargātu ražošanas jaudas un atbalstītu kopējo pieprasījumu. Nīderlande jau ir pieņēmusi budžeta pasākumus, lai palielinātu veselības aprūpes sistēmu kapacitāti un sniegtu palīdzību tiem iedzīvotājiem un nozarēm, kas ir īpaši skartas. Ir pieņemti arī būtiski likviditātes atbalsta pasākumi un citas garantijas. Kolīdz būs pieejama sīkāka informācija, kompetentajām statistikas iestādēm jāizvērtē, vai minētajiem pasākumiem ir tūlītēja ietekme uz vispārējās valdības bilanci. Kopā ar saimnieciskās darbības samazināšanos minētie pasākumi veicinās krietni lielāka valdības budžeta deficīta un parāda veidošanos.

3.2. Ekonomikas stāvoklis vidējā termiņā

Komisijas 2020. gada pavasara prognoze ir balstīta uz vairākiem pieņēmumiem, kuriem raksturīga ārkārtēja nenoteiktība. No 2020. gada 15. marta Nīderlandes valdība ir īstenojusi mērķtiecīgus pārvietošanās ierobežojumus, lai ierobežotu Covid-19 izplatīšanos. 2020. gada 6. maijā tika izskaidroti posmi, ar kuriem tiks atcelti ierobežojošie pasākumi. Joprojām spēkā ir sociālās distancēšanās pasākumi un ir ieteicams strādāt tāl darbā. Skolas un dienas aprūpes centri bija slēgti, bet tos daļēji atvēra 2020. gada 11. maijā. Restorāni, bāri un kultūras iestādes bija slēgtas, bet tās var atsākt darbību no 2020. gada 1. jūnija, ievērojot ierobežojumus. Pasākumu rīkošanai ir nepieciešama atļauja, un sporta nodarbības iekšējās ir aizliegtas līdz 2020. gada 1. septembrim. Mērķtiecīgo pārvietošanās ierobežojumu ilgums ir viens no galvenajiem 2020. gada makroekonomiskās perspektīvas virzītājspēkiem.

Pēc 1,8 % pieauguma 2019. gadā Komisijas 2020. gada pavasara prognozē paredzēts, ka reālais IKP 2020. gadā samazināsies par 6,8 %, atspoguļojot saimnieciskās darbības traucējumus, ko izraisījuši ierobežojošie pasākumi un vēl nepieredzēts pieprasījuma kritums. Paredzams, ka privātā patēriņa izdevumi samazināsies, jo mājsaimniecību izdevumi saruks. Turklāt paredzams, ka negatīvās bezdarba prognozes apvienojumā ar negatīvu ietekmi uz labklājību palielinās piesardzības uzkrājumus, vēl vairāk negatīvi ietekmējot mājsaimniecību

izdevumus. Paredzams, ka investīcijas aprīkojumā 2020. gadā strauji samazināsies, ņemot vērā vājo pieprasījumu, lielo nenoteiktību, zemo jaudas izmantojumu, kā arī ierobežoto piekļuvi kredītiem. Tiek prognozēts, ka obligāta uzņēmumu slēgšana un strauja saimnieciskās darbības samazināšanās negatīvi ietekmēs nodarbinātību skartajās nozarēs. Nīderlande kā ļoti atvērta ekonomika ir īpaši jutīga pret pasaules tirdzniecības sabrukumu.

Kopumā makroekonomikas prognozes raksturo ārkārtēja nenoteiktība saistībā ar pandēmijas ilgumu un tās ekonomisko ietekmi. Tas ir mīkstinošs faktors, novērtējot Nīderlandes atbilstību deficīta kritērijam 2020. gadā.

3.3. Budžeta stāvoklis vidējā termiņā

Pamatojoties uz izpildes datiem un Komisijas prognozi, Nīderlande 2019. gadā izpildīja vidēja termiņa budžeta mērķi.

Nīderlandes valdība ir pieņēmusi nozīmīgu ārkārtas pasākumu kopumu ar ietekmi uz budžetu vairāk nekā 2½ % apmērā no IKP 2020. gadā nolūkā novērst strukturālu kaitējumu ekonomikai, reaģējot uz pēkšņām negatīvām ekonomiskajām sekām un gandrīz pilnīgu pieprasījuma iztrūkumu konkrētās nozarēs. Minētie pasākumi ir vērsti uz krīzes visvairāk skartajām jomām, galveno uzmanību pievēršot nodarbinātības aizsardzībai un mājāsaimniecību pirkjspējai, kā arī nodokļu atlikšanai un aizdevumu garantijām, lai atbalstītu kredītu plūsmu uz privāto sektoru un novērstu to, ka īslaicīgas likviditātes problēmas kļūst par maksāspējas jautājumiem. (par valdības sniegtajām garantijām ir jāveic statistisks novērtējums attiecībā uz to iespējamo ietekmi uz budžetu). Stabilitātes programmas 2020. gada atjauninājumā un pavasara budžeta memorandā ir aprakstīti veiktie pasākumi un aplēsts, ka to apmērs pārsniegs 20 miljardus EUR (2,7 % no IKP).

Turklāt 2020. gada budžetu ietekmē ekonomiskās aktivitātes samazināšanās. Automātiskās stabilizācijas ietekmi uz budžetu ir grūti aplēst, ņemot vērā ar ekonomikas satricinājumu saistīto nenoteiktību. Saskaņā ar Komisijas 2020. gada pavasara prognozi, kā arī pavasara budžeta memorandu tiek prognozēts, ka automātiskā stabilizācija palielinās deficītu par aptuveni 5 % no IKP. Saskaņā ar *Eurostat* norādījumiem par uzkrājumu grāmatvedību Komisijas 2020. gada pavasara prognozē tiek uzskatīts, ka nodokļu atlikšanai nav tūlītējas ietekmes uz 2020. gada deficītu.⁴

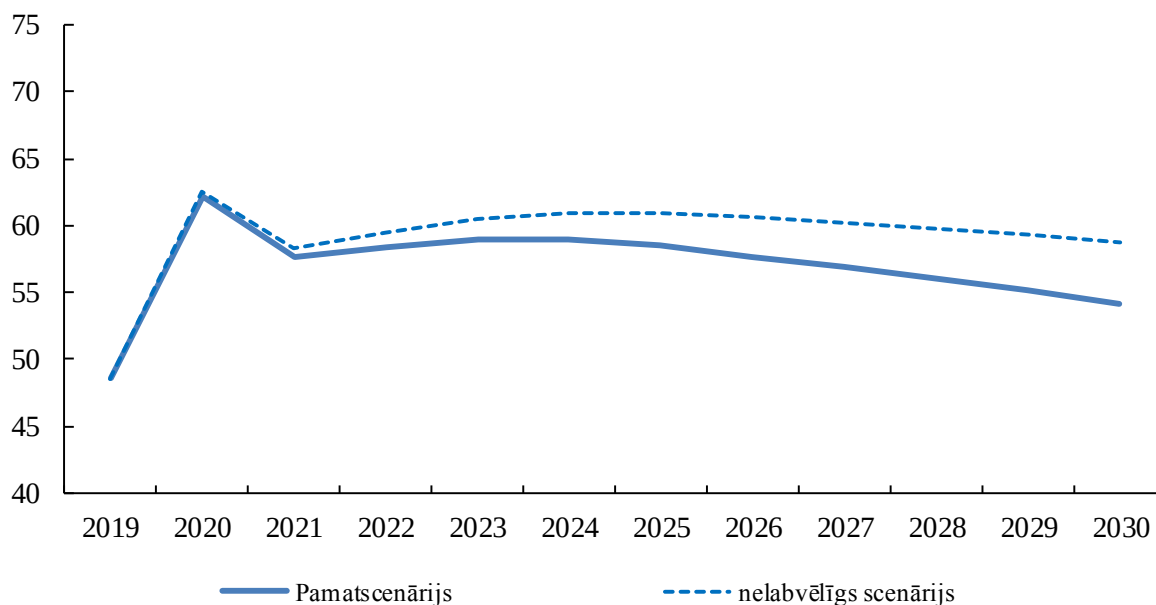
3.4. Valsts parāds vidējā termiņā

Komisijas 2020. gada pavasara prognozē ir paredzēts, ka vispārējais valdības parāds 2020. gadā palielināsies līdz 62,1 % no IKP no 48,6 % no IKP 2019. gadā. Parāda atmaksājamības analīze ir atjaunināta, pamatojoties uz Komisijas 2020. gada pavasara prognozi. Minētā analīze liecina, ka parāda stāvoklis vidējā termiņā joprojām ir ilgtspējīgs, kurā ņemti vērā arī svarīgi mīkstinoši faktori (tostarp parāda profils). Jo īpaši, lai gan parāda

⁴ Šis pieņēmums atbilst norādījumiem par *Eurostat* minēto pasākumu statistisko apstrādi (https://ec.europa.eu/eurostat/documents/10186/10693286/GFS_draft_note.pdf).

stāvoklis pasliktinās Covid-19 krīzes rezultātā, paredzams, ka parāda attiecība pamatscenārijā vidējā termiņā būs uz ilgtspējīgas (lejupējas) trajektorijas⁵ (1. diagramma).

1. diagramma. Valdības parāda attiecība pret IKP, Nīderlande, % no IKP

Avots: Komisijas dienesti.

3.5. Citi faktori, ko norādījusi dalībvalsts

Nīderlandes iestādes 2020. gada 18. maijā nosūtīja vēstuli ar būtiskajiem faktoriem saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1467/97 2. panta 3. punktu. Iepriekšējās iedaļās sniegtā analīze jau lielā mērā apraksta galvenos iestāžu norādītos faktorus.

⁵Pamatscenārijs ir balstīts uz Komisijas 2020. gada pavasara prognozi. Tiek pieņemts, ka pēc 2021. gada fiskālā politika pakāpeniski tiks pielāgota atbilstīgi ES ekonomikas un fiskālās koordinācijas un uzraudzības sistēmām. Reālā IKP pieaugums tiek prognozēts saskaņā ar tā dēvēto *EPC/OGWG T+10* metodiku. Jo īpaši (reālo) faktisko IKP pieaugumu nosaka tā potenciālā izaugsme un to ietekmē jebkādas papildu fiskālās korekcijas (izmantojot fiskālo multiplikatoru). Tiek pieņemts, ka inflācija pakāpeniski tuvināsies 2 %. Pieņēmumi par procentu likmēm ir noteikti saskaņā ar finanšu tirgus prognozēm. Saskaņā ar nelabvēlīgo scenāriju tiek pieņemtas augstākas procentu likmes (par 500 bāzes punktiem) un zemāks IKP pieaugums (par -0,5 procentpunktu) attiecībā pret pamatscenāriju (visā prognozes periodā).

4. SECINĀJUMI

Saskaņā ar Nīderlandes budžeta memorandu ir plānots, ka Nīderlandes nominālais vispārējās valdības budžeta deficīts 2020. gadā palielināsies virs Līgumā noteiktās atsaucē vērtības – 3 % no IKP – un nebūs tuvu tai. Plānoto atsaucē vērtības pārsniegumu uzskata par ārkārtēju, bet ne īslaicīgu.

Saskaņā ar Līgumu un Stabilitātes un izaugsmes paktu šajā ziņojumā tika izskatīti arī būtiski faktori.

Attiecībā uz atbilstību deficīta kritērijam 2020. gadā jāatzīmē, ka saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1467/97 2. panta 4. punktu minētos būtiskos faktoros nevar ņemt vērā posmos pirms lēmuma pieņemšanas par pārmērīga budžeta deficīta pastāvēšanu Nīderlandē, jo plānots, ka 2020. gadā valdības parāda attiecība pret IKP pārsniegs atsaucē vērtību (60 % no IKP) un nav izpildīts dubultais nosacījums, proti, deficītam jāpaliek tuvu atsaucē vērtībai un tā atsaucē vērtības pārsniegumam jābūt īslaicīgam.

Kopumā analīze liecina, ka Līgumā un Regulā (EK) Nr. 1467/1997 noteiktais budžeta deficīta kritērijs 2020. gadā nav izpildīts.